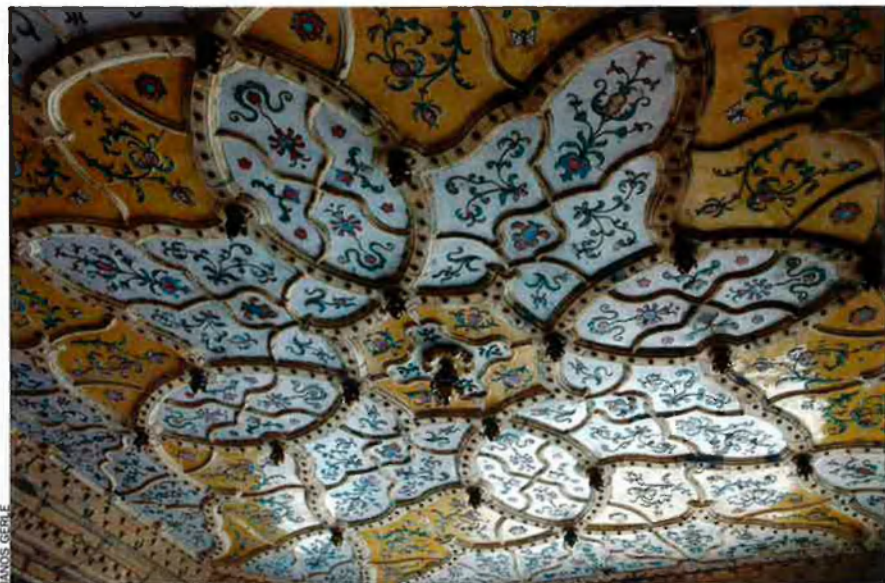

Un art europeu sense fronteres

El modernisme fou un moviment artístic amb una gran difusió internacional. A Europa es va desenvolupar també cap al nord i a l'est, com ho mostren els edificis que hi ha escampats per diverses ciutats, des de Noruega fins a Rússia, passant per Alemanya i Hongria.

A Noruega, el modernisme es va estendre gràcies al foc. El 1904, un gran incendi va cremar unes 800 cases, construïdes amb fusta, a la ciutat d'Alesund, que quedà convertida en un munt de cendra. Gràcies a la feina de milers de treballadors vinguts de fora, la ciutat fou reconstruïda en només tres anys. A més, per evitar un altre incendi, les noves cases van ser fetes amb pedra i maó, en substitució de la fusta, l'element en què fins aleshores s'havia basat gairebé exclusivament l'arquitectura noruega. L'ús d'aquests nous materials va exigir la participació d'arquitectes educats a l'estranger, que ho van aprofitar per incorporar als nous edificis les tendències europees de principi del segle XX. Un d'aquests arquitectes fou Hagbart Schytte-Berg, responsable del disseny d'algunes de les cases més admirades d'aquesta ciutat. El valor de la reconstrucció va fer que l'any 2009 s'obris a Alesund el Centre Noruec pel Modernisme, que es va instal·lar en un dels edificis més carismàtics, la Svaneapoteket –o 'farmàcia del cigne'–, dissenyada precisament per Sc-

Detall del sostre del Museu de les Arts Aplicades de Budapest, a Hongria, obra dissenyada el 1893 per Odon Lechner.

hytte-Berg. "Els ornaments de granit, els gravats de les portes, les escales i els complements de la farmàcia o els mobles –construïts exclusivament per al menjador dels propietaris– demostren clarament quins són els motius d'inspiració d'aquest arquitecte: l'art víking i els històrics portals de les *stavkirken* ['esglésies de fusta']", explica Aud Farstad, experta en l'art noruec, a la revista *coupDefouet*, que difon el modernisme europeu. Segons ella, Schytte-Berg va aconseguir de crear una expressió arquitectònica forta i genuïna, que barrejava tradició, modernisme i nacionalisme. No debades Alesund fou reconstruïda a partir del 1905, l'any en què Noruega es va independitzar de Suècia. "Les particularitats del modernisme noruec han de ser enteses tenint en compte aquest ambient històric. La recerca de l'herència nacional es fa molt visible si observem l'arquitectura noruega d'aquest període", explica Farstad.

Una altra de les ciutats del nord d'Europa on el modernisme va deixar també la seva empremta és Glasgow, a Escòcia. En aquest cas, el mèrit fou principalment de l'arquitecte escocès

Charles Mackintosh, que es convertí en la referència d'aquest moviment, no tan sols a Escòcia, sinó també a tot el Regne Unit. Mackintosh va començar a fer-se popular l'any 1896, quan guanyà un concurs per dissenyar una nova escola d'art per a la ciutat. El resultat fou l'edifici que encara avui dia alberga la Glasgow School of Art, un dels més admirats, perquè mostra a la perfecció l'estil propi que va desenvolupar aquest arquitecte, gràcies a la combinació dels angles rectes i les corbes. A banda d'aquesta, Mackintosh va participar en una altra de les construccions emblemàtiques del modernisme escocès, l'anomenada Lighthouse, i fou també el responsable del disseny de nombrosos salons de te, de l'església de Queen's Cross, també a Glasgow, i de la Hill House, un edifici menys conegut, situat a Helensburgh, a la costa oest d'Escòcia.

Un imperi artístic. El modernisme europeu també té alguns referents importants a Alemanya, com és el cas de Mathildenhöhe, a la ciutat de Darmstadt, a l'estat de Hesse, on a final del segle XIX, a instàncies del gran duc de

Hesse, Ernst Ludwig, es va crear una colònia d'artistes. Entre els anys 1901 i 1905 hi van tenir lloc quatre grans exposicions, en les quals els membres de la colònia van poder presentar les seves obres, alhora que van servir per a construir tot d'edificis inspirats en el nou moviment modernista. El principal d'aquests arquitectes fou el vienès Joseph Maria Olbrich, responsable d'un dels pavellons de les exposicions i de l'anomenada Torre de les Esposalles, dos edificis que van canviar completament la fesomia de Darmstadt. La torre, en concret, tot i ser un projecte presentat per Olbrich el 1901, no fou aixecada fins quatre anys més tard, amb motiu del casament del gran duc Ernst Ludwig.

D'una altra banda, no gaire lluny de Darmstadt, al mateix estat de Hesse, es pot contemplar un exemple menys conegut del modernisme alemany: el balneari de Bad Nauheim. L'augment del nombre de visitants va fer que a principi del segle XX les instal·lacions d'aquest balneari quedessin petites i desfasades. Per això, l'any 1905, els responsables van acceptar el projecte d'un jove arquitecte, Wilhelm Jost, de construir un balneari completament nou, en què es destacava, sobretot, l'edifici conegut com a Sprudelhof. La principal particularitat de Bad Nauheim rau en el fet que van caldre gairebé deu anys per a poder enllestir les obres, perquè només es podien fer fora de la temporada de banys. "D'aquí ve que a Bad Nauheim s'hi pugui reconèixer el desenvolupament del modernisme en les seves diverses formes, des dels primers estadis de línies sinuoses a la fase tardana neoclàssica de línies rectes", diu l'especialista Christina Usular-Thiele.

Una mica més a l'est hi ha Budapest, la capital d'Hongria, que és una de les perles del modernisme que es desenvolupà en aquesta zona d'Europa en temps de l'imperi austro-hongarès. "A Hongria la idea de tractar l'arquitectura com una eina per a l'expressió de la identitat nacional prové del primer terç del segle XIX, però l'enfocament romàntic de l'arquitectura com a estimuladora de la independència cultural va arribar al màxim nivell artístic amb la revolució arquitectònica de la dècada del 1890",

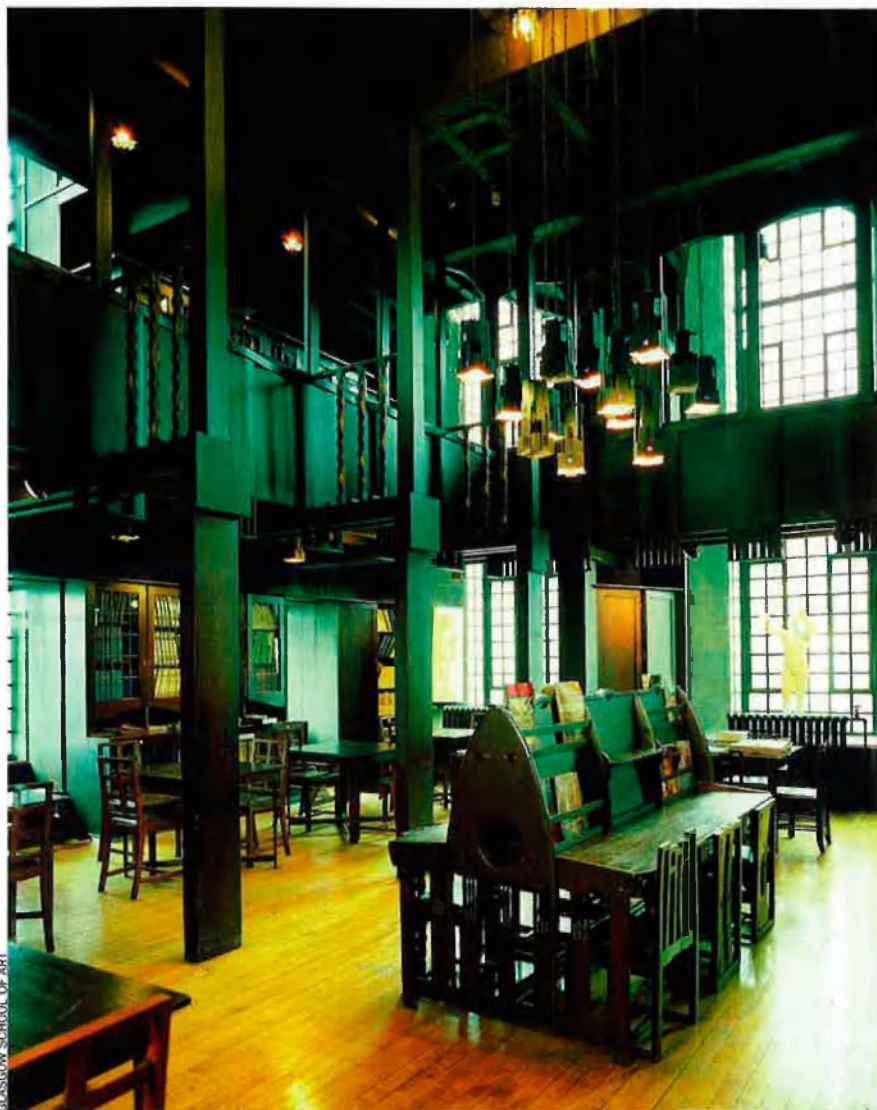

Façana lateral de la mansió Rabuixinski de Moscou, obra de F. O. Sekhtel, de l'any 1902.

explica l'arquitecte hongarès János Gerle a la revista *coupDefouet*, El màxim exponent del modernisme a Budapest és l'arquitecte Odon Lechner, responsable, entre més obres, de la

torre parabòlica de l'església de Sant Ladislau o el passatge de París, amb les seves característiques arcades, que és una barreja de modernisme i gòtic venecià. Segons Gerle, el modernisme a Budapest és una mostra de la relació de la cultura occidental amb les civilitzacions de l'orient mitjà i de l'orient llunyà, que Lechner considerava com a preservadores dels arquetips reals de l'arquitectura. A banda de Lechner, un altre dels arquitectes que va deixar la seva empremta a Budapest fou Zsigmond Quittner, responsable de la

El 2009 es va obrir a Alesund el Centre Noruec pel Modernisme

GLASGOW SCHOOL OF ART

Biblioteca de la Glasgow School of Art, a Escòcia, obra de C. R. Mackintosh, acabada el 1910.

construcció del Palau Gresham, entre el 1904 i el 1906, amb la col·laboració dels principals artistes i dissenyadors del modernisme hongarès. Aquest edi-

fici, que era la seu d'una companyia d'assegurances, es va convertir en un dels indrets de moda de la capital d'Hongria, perquè al seu passatge

central hi havia les botigues de més luxe de la ciutat.

Finalment, aquest recorregut per la ruta del modernisme del nord i l'est d'Europa no pot eludir Moscou. Un dels monuments més importants de la capital russa és l'hotel Metropol, que fou impulsat per Savva Màmontov, un cantant de renom que volia instal·lar-hi una companyia d'òpera. Després d'uns quants canvis, el projecte es va iniciar l'any 1901 sota la direcció de l'arquitecte d'origen anglès, nascut a Odessa, William Walcot. Ara bé, la primera manifestació del modernisme que hi hagué a Moscou, tal com explica Yuri B. Biryukov, és la casa de l'arquitecte Lev Kekuxev, construïda al carrer Glàzovski l'any 1898. Aquesta casa "es va convertir en una singular declaració d'una nova arquitectura, que emprava la combinació de la pedra no treballada amb la treballada esculturalment, com també el revestiment ceràmic, elements metàl·lics forjats i laminats i dibuixos de completa factura en els travessers de roure dels amplis finestrals", explica aquest expert del modernisme rus. Sigui com sigui, avui dia, la casa més famosa de Moscou és la de Setepan Riabuixinski, dissenyada l'any 1902 per l'arquitecte F. O. Xekhtel al carrer Malaja Nikitskaia, per encàrrec d'aquest milionari. Segons que explica Biryukov a la revista *coupDefouet*, la senzillesa elegant d'aquesta casa, envoltada a la part superior per un mosaic amb dibuixos d'enormes orquídies, deixava fascinada la gent de Moscou d'aquell temps.

Xevi Camprubí

Descobriu el Modernisme d'arreu del món a
www.coupdefouet.eu

ART NOUVEAU EUROPEAN ROUTE
RUTA EUROPEA DEL MODERNISME